

รายงานการรับคณะผู้อบรมเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟคุณภาพ

รุ่นที่ 1 นำโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย

ณ โครงการพัฒนาตอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันจันทร์ที่ 15 มีนาคม 2564

1. ข้อมูลคณะ

ที่มาและความสำคัญ	- สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายได้ดำเนินโครงการเพิ่มขีดการแข่งขันการเกษตรในระดับภูมิภาค ปี 2564 โดยได้จัดการศึกษาดูงานอบรมเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟคุณภาพ จำนวน 2 รุ่น เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่บ้านปางต้นผึ้ง (รุ่นที่ 1) และบ้านจิวเฒ่า (รุ่นที่ 2) ได้เรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตกาแฟคุณภาพ - คณะสนใจประเด็นเรื่องการปลูกกาแฟตั้งแต่เริ่มต้น การจัดการแปลงกาแฟ การป้องกันการกำจัดศัตรูพืชของกาแฟ และการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมถึงเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต - คณะติดต่อผ่านเข้ามาทางโทรศัพท์และอีเมล KLC - คณะมาเป็นครั้งแรก
วัตถุประสงค์	ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกและการดูแลต้นกาแฟ เพื่อที่เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟมีทักษะและความรู้ด้านการปลูกกาแฟตั้งแต่เริ่มต้นอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปปรับใช้กับแปลงปลูกกาแฟของตนเองให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ และสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟได้อย่างยั่งยืน
ระดับ	- ระดับความสำคัญคณะ 2 คณะ (หน่วยงานข้างเคียงในในพื้นที่พัฒนาของมูลนิธิฯ) - ระดับเนื้อหา 2 คณะ (ห้องเรียนเฉพาะเรื่องการปลูกและการดูแลต้นกาแฟ) - คณะรวม 4 คณะ
องค์ประกอบ	- เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจากบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 18 ท่าน - เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย จำนวน 7 ท่าน - รวมจำนวนคณะทั้งสิ้น 25 คน

	- คุณวิสิษฐ์ ปินใจ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ เป็นผู้ประสานงานคณะ
เจ้าหน้าที่รับคณะ	- ผู้บรรยายหลัก คุณหลวง นามยี่ และ คุณธนวิชญ์ ธีรินทอง งานส่งเสริมกาแฟ - ผู้บรรยายประจำสถานที่ คุณคำนวล หนานใส - ผู้ประสานงานของมูลนิธิฯ คุณณัฐชา โลหะเย็นงสุข
แหล่งสนับสนุนงบประมาณ	คณะออกค่าใช้จ่ายเองบางส่วน (รหัสคณะ 912-640-041) และมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ สนับสนุนงบประมาณโดยใช้งบประมาณจากรหัสงาน 916-264-101 งบประมาณโครงการจัดหลักสูตรศึกษาดูงานเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวงสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน
ประเด็นสำคัญ	ประเด็นการบรรยายเกี่ยวกับการปลูกกาแฟโดยคุณหลวง นามยี่และคุณธนวิชญ์ ธีรินทอง - กระบวนการเตรียมเมล็ดกาแฟ : โดยคัดเลือกเก็บเมล็ดจากต้นกาแฟที่สมบูรณ์และแข็งแรงที่สุดในแปลงเพื่อทำการเก็บเมล็ด เช่น ต้นที่มีใบเยอะและให้ผลผลิตเยอะ - การเพาะเมล็ดกาแฟ : เริ่มจากการนำเมล็ดไปหมักก่อนให้เมือกออกมา นำไปผึ่งให้แห้งในที่ร่ม แล้วจึงเลือกเมล็ดที่สมบูรณ์ไปเพาะ ไม่ควรนำเมล็ดพีเบอร์รี่ไปเพาะ ถ้าหากต้องการจะเก็บเมล็ดไว้ปลูกรอบหน้า ให้เก็บในถุงที่ปิดกันความชื้นหรือเก็บไว้ในห้องเย็น - กระบวนการปลูกต้นกาแฟ : เริ่มต้นจากการแกะกะลาออกก่อนโดยใช้มือ แล้วนำเมล็ดไปแช่น้ำไว้ 2 คืน โดยทยอยเปลี่ยนน้ำให้ใสอยู่เสมอ เมื่อเริ่มมีตารากงอกออกมา จึงย้ายลงกระบะเพาะ โดยวางเรียงเมล็ดกาแฟให้ด้านข้างชนด้านข้าง ให้เป็นแนวเดียวกัน ระวังไม่ให้ตารากชนกัน และใช้พลาสติกคลุมด้านบนเพื่อป้องกันความชื้นระเหยออก ใช้เวลาประมาณ 60 วัน ต้นกาแฟจะอยู่ในระยะปักฝัสดื่อ พร้อมทั้งจะย้ายลงถุงต่อไป โดยเลือกเฉพาะต้นที่มีใบสมบูรณ์ ไม่ขาดแหว่งหรือโดยแมลงเจาะ มีลำต้นที่ต้น และมีรากที่ตรงแข็งแรงไม่คดงอ - การจัดการแปลงปลูกกาแฟ : เริ่มต้นจากการตัดสาางต้นไม้บั้งร่มในแปลง และวางแผนให้สามารถเข้าถึงต้นกาแฟได้ง่าย โดยการสร้างทางเดินลัดในแปลง

	และขุดดินเป็นชั้นๆเพื่อให้ดินได้สะดวก ไม่ลื่น จากนั้นปลูกต้นกาแฟเรียงเป็นแนว โดยปลูกต้นกาแฟห่างกัน 2x2 เมตร ขุดหลุมปลูกลึกประมาณ 20 เซนติเมตรและใส่ปุ๋ยไว้ที่ก้นหลุมทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือนก่อนค่อยนำต้นกาแฟลงปลูก - แนวทางการดูแลต้นกาแฟ : แบ่งเป็น 2 บ้างัย คือ บ้างัยที่เราควบคุมไม่ได้ เช่น ปริมาณน้ำฝน, ดินสไลด์, โรคที่เกิดใหม่ บ้างัยที่เราควบคุมได้ เช่น การจัดการต้น (ตัดสาบต้น ทำสาว ใส่ปุ๋ย), การจัดการไม้บังร่ม, ระบบน้ำ, การจัดการโรค (เน่าดำ ราสนิม) และแมลง (มอด หนอนเจาะลำต้น) ถ้าเราสามารถจัดการบ้างัยที่เราควบคุมได้ดี ต้นกาแฟของเราก็จะแข็งแรงและให้ผลผลิตดี นอกจากนี้ต้องคอยสังเกตต้นกาแฟให้ดี ว่าเป็นโรคหรือขาดสารอาหารอะไร และหามาปุ๋ยมาเสริมให้ถูกวิธี - การเก็บเกี่ยวกาแฟ : ควรเลือกเก็บเฉพาะกาแฟที่มีความสุกประมาณ 80% เพราะจะให้กาแฟมีรสชาติที่ดีกว่า จากนั้นนำมาลอยน้ำ เพื่อคัดเมล็ดเสียหรือโดนมอดเจาะออก จากนั้นนำค้อยให้เจ้าหน้าที่คัดเมล็ดเขียวหรือเมล็ดไม่สุกออก แล้วจึงนำไปบรรจุกระสอบและส่งให้ทางโรงงานต่อไป ประเด็นถาม-ตอบ การฟังบรรยายเกี่ยวกับการปลูกกาแฟ ถาม : สภาพพื้นที่และความสูงที่มีผลต่อการปลูกกาแฟหรือไม่ - พื้นที่ทุกความสูงสามารถปลูกกาแฟได้ แต่ขนาดผลและรสชาติอาจจะต่างกัน ถึงแม้จะเป็นสายพันธุ์เดียวกันก็ตาม พื้นที่ที่ต่ำกว่าอาจจะให้ผลขนาดเล็กกว่า และมีรสชาติที่จืดกว่า พื้นที่ที่อยู่สูงจะมีอากาศที่เย็นกว่า ทำให้กาแฟสุกช้ากว่า เนื่องจากมีระยะเวลาในการดูดสารอาหารจากดิน จากปุ๋ยมากกว่า ทำให้รสชาติออกมาดีกว่า แต่ก็ไม่ได้เป็นเช่นนี้เสมอไป ในบางแปลงที่อยู่ในพื้นที่ที่ต่ำกว่า แต่มีการปลูกไม้บังร่ม ทำให้อากาศในแปลงเย็นขึ้น ก็ทำให้กาแฟสุกช้าขึ้นและมีรสชาติที่ดีขึ้น - ในพื้นที่ของดอยตุง เราใช้สายพันธุ์คาติมอร์ จะเหมาะกับพื้นที่ที่มีความสูงตั้งแต่ 800 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป
--	--

	ถาม : นอกเหนือจากความสูงของพื้นที่ปลูก มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อรสชาติของกาแฟ - ความสูงก็เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรสชาติของกาแฟ แต่ก็ไม่ใช่ว่าทั้งหมด ยังมีปัจจัยที่เราควบคุมได้ เช่น การตัดแต่งต้นกาแฟ การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง ระบบน้ำ การกำจัดโรคแมลง กระบวนการเก็บที่ความสุกพอดี และกระบวนการผลิต ปัจจัยเหล่านี้ก็ส่งผลต่อคุณภาพของกาแฟเช่นกัน กาแฟเป็นพืชที่ค่อนข้างตอบสนองไวต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรสชาติของกาแฟสามารถเปลี่ยนได้ทุกขั้นตอน ถ้าหากผิดพลาดขั้นตอนใด ขั้นตอนหนึ่ง อาจจะส่งผลให้เราไม่สามารถขายกาแฟได้เลย ถาม : ดอกกาแฟรุ่นแรกบานเร็วกว่าปกติ จะพบปัญหาอะไรบ้าง - ที่ดอยตุงก็พบปัญหาเช่นนี้เหมือนกัน สิ่งที่เจอ คือ มอด ถ้าเราไม่สามารถกำจัดมอดในแปลงได้หมด โอกาสที่มอดจะต่อไปยังรุ่นต่อไปจะง่ายขึ้น เนื่องจากระยะเวลาสั้นขึ้น แต่ในด้านของผลผลิต ถ้าในแปลงนั้นมีอากาศที่เย็นพอ มีปริมาณน้ำบ่มเพียงพอ มีการใส่ปุ๋ยครบถ้วน การที่ดอกกาแฟบานเร็วก็ไม่ได้ส่งผลกระทบมากนัก ถาม : ต้นกล้าที่แปลงเพาะกล้านี้ทางโครงการจำหน่ายออกให้เกษตรกรหรือไม่ - ทางโครงการไม่ได้จำหน่าย แต่จะมอบให้เกษตรกรต้นแบบที่สนใจปลูกตามแบบแผนของโครงการ ถาม : แผลงที่พบในแปลงเพาะกล้ามีอะไรบ้าง - เพลี้ยและตาบ ถาม : แปลงเพาะกล้ากาแฟมีปัญหาเรื่องความชื้นหรือไม่ และมีวิธีแก้อย่างไร - ถ้าเป็นแปลงเพาะจุดนี้ยังไม่พบปัญหา แต่ที่แปลงปลูกจริง เราจะใช้กะลากาแฟเก่าเคลุมดินไว้ ระหว่างทางเดิน เพื่อรักษาความชื้น ถาม : พื้นที่ที่ใช้ปลูกกาแฟตอนนี้ อยู่ใต้ป่าที่ค่อนข้างทึบ และเป็นป่าที่ไม่สามารถตัดทิ้งได้ เราควรจัดการอย่างไรดี - ถ้าทำได้ให้ตัดบางกิ่งออกก่อน แต่ถ้าไม่สามารถทำได้ อาจจะเลือกใช้ต้นกาแฟสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีในพื้นที่ทึบ มีใบใหญ่และมีสีเขียวเข้ม เพราะจะสังเคราะห์แสงได้ดีกว่า
--	--

	ถาม : ปัญหาหมอดที่พบ คือ มีหมอดเยอะเมื่อปลูกกากาแฟไปสักพัก ในพื้นที่โครงการฯ พบปัญหาหมอดแบบนี้หรือไม่ - ในปีแรกของดอยตุง พบปัญหาหมอดน้อย จึงไม่ได้มีการจัดการ เพิ่งจะเริ่มมีหมอดเยอะ ตั้งแต่เข้าปีที่ 5 เป็นต้นไป ถาม : ถ้าไม่มีระบบน้ำ ควรวางแผนการใส่ปุ๋ยอย่างไร - ที่ดอยตุง เราก็กไม่มีระบบน้ำเหมือนกัน ดังนั้น เวลาใส่ปุ๋ยเราจะต้องดูฟ้าฝนให้ดี ถาม : ชาวบ้านในพื้นที่อื่นๆ สามารถมาขายกากาแฟให้กับโครงการได้หรือไม่ - ตอนนี้เรารับซื้อจากเฉพาะพื้นที่ที่เราเข้าไปส่งเสริมเท่านั้น เช่น ดอยตุง และ น่าน ถ้าเกษตรกรนอกพื้นที่สนใจ จะต้องทำการขั้นตอนในการติดต่อผู้บริหาร จะเอาตัวอย่างมาลองชิมคุณภาพ และเข้าไปตรวจแปลง ตรวจสอบสารเคมี เพื่อให้ตรงกับมาตรฐานของเรา ถาม : กากาแฟพีเบอร์รี่ขายที่ราคาเท่าไร - ราคาจะแพงกว่ากากาแฟปกติ ราคาในแพ็คเกจอยู่ที่ 320 บาทต่อกล่อง เนื่องจากมีปริมาณน้อยกว่าและคุณภาพดีกว่า ส่วนมากพบได้ไม่เกิน 10% ของกากาแฟทั้งหมด
ภาพประกอบ	 คณะฟังบรรยายเกี่ยวกับการปลูกกากาแฟตั้งแต่เริ่มต้น บรรยายโดย คุณธนวิชญ์ ชรินทอง และคุณหลวง นามยี่

คณะเดินชมแปลงเพาะกล้ากาแฟ

คณะฟังบรรยายเกี่ยวกับการแปรรูปกาแฟ ณ โรงงานคั่วกาแฟ
บรรยายโดยคุณคำนวล หนานใส

คณะถ่ายรูปหมู่ร่วมกับวิทยากร